

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
PAOLO MENGOZZI IŠVADA,
pateikta 2016 m. balandžio 12 d.¹

Byla C-121/15

Association nationale des opérateurs détaillants en énergie (ANODE)
prieš
Ministrą Pirmininką,
ekonomikos, pramonės ir skaitmeninių technologijų ministrą,
Commission de régulation de l'énergie,
ENGIE, anksčiau GDF Suez

(Conseil d'État (Prancūzija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Direktyva 2009/73/EB — Gamtinių dujų vidaus rinka — Valstybės intervencija nustatant gamtinių dujų tiekimo kainą — Kliūtis sukurti konkurencingą gamtinių dujų rinką — Viešųjų paslaugų įpareigojimas — Bendra ekonominė svarba — Tiekimo saugumo ir teritorinės sanglaudos tikslai — Visų sąnaudų padengimas“

1. Šioje byloje Teisingumo Teismo prašoma ir vėl priimti sprendimą kebliu klausimu, susijusiu su valstybių narių intervencijos galių ribomis nustatant gamtinių dujų tiekimo kainą. Šis klausimas yra keblus, nes jis reiškia, kad reikia suderinti du reikalavimus, kurie yra gana prieštaringi: pirma, aiškų Direktyvos 2009/73² tikslą atverti nacionalines rinkas siekiant sukurti Europos Sąjungoje visiškai atvertą gamtinių dujų vidaus rinką ir, antra, bendrus ekonominius interesus tenkinančių viešųjų paslaugų reikalavimus, kurių atžvilgiu valstybės narės išlaiko didelę diskreciją.

2. Šiuo prašymu priimti prejudicinį sprendimą Prancūzijos *Conseil d'État* pateikti klausimai kilo byloje, susijusioje su Prancūzijos teisės aktų dėl gamtinių dujų reguliuojamųjų pardavimo tarifų galiojimu. Šiais teisės aktais kai kurie tiekėjai, tarp jų, be kita ko, ir istorinis tiekėjas, įpareigojami siūlyti tiekti tam tikrų kategorijų galutiniams vartotojams gamtines dujas reguliuojamaisiais tarifais. Vis dėlto konkuruojančius su reguliuojamaisiais tarifais pasiūlymus gali laisvai teikti visi tiekėjai, įskaitant tuos, kuriems taikomi reguliuojamieji tarifai. Taigi vartotojai, turintys teisę į tiekimą reguliuojamąja kaina, gali rinktis iš dviejų pasiūlymų, t. y. reguliuojamųjų tarifų pasiūlymus, kuriuos teikia tik kai kurie tiekėjai, ir pasiūlymus rinkos kaina, kuriuos teikia visi rinkos dalyviai.

3. *Conseil d'État* pateiktais klausimais iš esmės siekiama sužinoti, ar tokiais teisės aktais dėl paties jų pobūdžio kliudoma sukurti atvirą ir konkurencingą gamtinių dujų rinką, kaip numatyta Direktyvoje 2009/73, o jeigu taip, tai ar tiekimo saugumo ir teritorinės sanglaudos tikslų siekimas gali patesinti šio pobūdžio intervenciją. *Conseil d'État* taip pat kyla klausimas dėl tokios valstybės

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 2003/55/EB (OL L 211, p. 94).

intervencijos į istorinio tiekėjo visų sąnaudų padengimo principą pagrindo. Kad atsakytų į šiuos klausimus, Teisingumo Teismas, atsižvelgdamas į savo ankstesnę praktiką, visų pirma bylą, kurioje priimtas pagrindinis Sprendimas *Federutility* (C-265/08, EU:C:2010:205), turėtų rasti teisingą visų nagrinėjamų interesų pusiausvyrą.

I – Teisinis pagrindas

A – Sąjungos teisė

4. Direktyva 2009/73 įeina į „trečiąjį energetikos teisės aktų rinkinį“³. Ja siekiama Sąjungoje sukurti visiškai atvirą rinką, kad visi vartotojai galėtų laisvai pasirinkti tiekėjus, o visi tiekėjai – laisvai tiekti savo produktus klientams⁴. Vis dėlto šiomis aplinkybėmis joje pripažįstama, kad labai svarbu laikytis viešųjų paslaugų įpareigojimų⁵. Taigi minėta direktyva siekiama šiuo atžvilgiu nustatyti būtinas bendras normas, kurių privalo laikytis visos valstybės narės, atsižvelgiant į vartotojų apsaugos, tiekimo saugumo, aplinkos apsaugos ir vienodo konkurencijos lygio visose valstybėse narėse tikslus. Joje taip pat pripažįstama, jog svarbu, kad reikalavimai, susiję su viešąja paslauga, kurie turi būti nustatyti nacionaliniu lygmeniu, galėtų būti aiškinami remiantis nacionaliniu pagrindu, atsižvelgiant į nacionalines sąlygas ir laikantis Sąjungos teisės⁶.

5. Laikantis šio požiūrio, pirma, Direktyvos 2009/73 3 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „valstybės narės, remdamosi savo institucine struktūra ir deramai laikydamosi subsidiarumo principo, užtikrina, kad, nepažeidžiant 2 dalies, gamtinių dujų įmonės būtų eksploatuojamos laikantis šios direktyvos principų siekiant sukurti konkurencingą, saugią ir aplinkosauginiu požiūriu tvarią gamtinių dujų rinką, bei nediskriminuoja tų įmonių jų teisių ar pareigų atžvilgiu“.

6. Antra, šios direktyvos 3 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „visiškai atsižvelgdamos į atitinkamas Sutarties nuostatas, visų pirma į [SESV 106] straipsnį, valstybės narės gamtinių dujų sektoriuje veikiančioms įmonėms gali dėl bendros ekonominės svarbos nustatyti įpareigojimus teikti viešąsias paslaugas, kurie gali būti susiję su saugumu, įskaitant tiekimo saugumą, reguliarumą, kokybę ir kainą, bei su aplinkos apsauga, įskaitant energijos vartojimo efektyvumą, energiją iš atsinaujinančių išteklių ir klimato apsaugą. Tokie įpareigojimai turi būti aiškiai apibrėžti, skaidrūs, nediskriminaciniai, patikrinami ir turi užtikrinti [Sąjungos] gamtinių dujų įmonėms vienodas galimybes teikti paslaugas nacionaliniams vartotojams. Siekdamos užtikrinti tiekimo saugumą bei energijos vartojimo efektyvumo ir paklausos valdymą bei įgyvendinti aplinkosaugos ir energijos iš atsinaujinančių išteklių tikslus, kaip nurodyta šioje dalyje, valstybės narės gali pradėti įgyvendinti ilgalaikį planavimą, atsižvelgdamos į galimybę, kad trečiosios šalys gali pageidauti prieigos prie sistemos“.

3 — „Trečiasis energetikos teisės aktų rinkinys“ buvo priimtas 2009 m. liepos mėn. ir kartu su Direktyva 2009/73 taip pat apima 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančią Direktyvą 2003/54/EB (OL L 211, p. 55), ir 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 713/2009, įsteigiantį Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūrą (OL L 211, p. 1), 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 714/2009 dėl prieigos prie tarpvalstybinių elektros energijos mainų tinklo sąlygų, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1228/2003 (OL L 211, p. 15), ir 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 715/2009 dėl teisės naudotis gamtinių dujų perdavimo tinklais sąlygų, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1775/2005 (OL L 211, p. 36).

4 — Žr. Direktyvos 2009/73 3 konstatuojamąją dalį.

5 — Žr. Direktyvos 2009/73 44 ir 47 konstatuojamąsias dalis.

6 — Ten pat.

B – Prancūzijos teisė

7. Prancūzijos energijos kodekse apibrėžiami energetikos politikos tikslai. Šia politika siekiama užtikrinti strateginį tautos nepriklausomumą ir skatinti jos ekonominį konkurencingumą, visų pirma užtikrinti tiekimo saugumą, išlaikyti konkurencingą energijos kainą ir garantuoti socialinę bei teritorinę sanglaudą, užtikrinant visų prieigą prie energijos⁷. Tame pačiame kodekse numatyta, kad viešųjų paslaugų įpareigojimai nustatomi gamtinių dujų tiekėjams ir yra susiję, be kita ko, su tiekimo saugumu, tiekiamų produktų kokybe ir kaina⁸.

8. Prekybos kodekso L. 410-2 straipsnyje išreikštas principas, pagal kurį, išskyrus atvejus, kai įstatyme nustatyta kitaip, prekių, produktų ir paslaugų kainos yra laisvai nustatomos atsižvelgiant į konkurencijos sąlygas. Vis dėlto to paties straipsnio antroje pastraipoje leidžiama *Conseil d'État* dekretu, prieš tai pasikonsultavus su *Autorité de la concurrence* (Konkurencijos tarnyba), reguliuoti kainas „sektoriuose ar teritorijose, kur konkuravimas kainomis yra ribotas dėl monopolinės padėties, ilgalaikių tiekimo sunkumų arba įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų“. Tos pačios nuostatos trečioje pastraipoje numatyta, kad „pirmų dviejų šio straipsnio pastraipų nuostatos nekliudo Vyriausybei *Conseil d'État* dekretu imtis laikinų priemonių dėl pernelyg didelių ar mažų kainų, grindžiamų sunkmečiu, ypatingomis aplinkybėmis, stichine nelaime ar akivaizdžiai nenormalia rinkos padėtimi konkrečiame sektoriuje. Dekretas priimamas pasikonsultavus su *Conseil national de la consommation* (Nacionalinė vartotojų taryba). Dekrete tiksliai nurodomas jo galiojimo laikotarpis, kuris negali būti ilgesnis nei šeši mėnesiai“.

9. Pagal L. 410-2 straipsnio antrą pastraipą⁹ Energijos kodekso L. 445-1–L. 445-4 straipsniuose numatyti reguliuojamieji gamtinių dujų pardavimo tarifai. Šių tarifų nustatymo taisyklės įtvirtintos 2009 m. gruodžio 18 d. Dekrete Nr. 2009-1603 (toliau – Dekretas Nr. 2009-1603, iš dalies pakeistame 2013 m. gegužės 16 d. Dekretu Nr. 2013-400 (toliau – Dekretas Nr. 2013-400))¹⁰. Pastarasis dekretas – tai aktas, kurio negaliojimas nurodomas nacionalinėje byloje.

10. Gamtinių dujų reguliuojamųjų pardavimo tarifų sistemai, kuri matyti iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, būdingi toliau nurodyti požymiai.

11. Pirmą, įmonių, kurioms taikomi reguliuojamieji gamtinių dujų pardavimo tarifai, skaičius yra ribotas. Šiuos tarifus turi taikyti tik istorinis tiekėjas, t. y. *GDF Suez* (naujas pavadinimas – *Engie*), 22 vietos paskirstymo įmonės ir bendrovė *Total Energie Gaz*¹¹.

12. Antra, kalbant apie šių tarifų taikymą asmenims, konkrečiau – klientams, kurie gali jais pasinaudoti po 2014 m. padarytų teisės aktų pakeitimų¹² nuo 2016 m. sausio 1 d., reikia nurodyti, kad gamtinės dujos gali būti parduodamos taikant reguliuojamuosius tarifus tik namų ūkių vartotojams (įskaitant daugiabučių, kurių butuose suvartojama mažiau nei 30 000 kWh per metus, savininkų asociacijas) ir galutiniams ne namų ūkių vartotojams, suvartojantiems mažiau nei 30 000 kWh per metus.

13. Trečia, kalbant apie reguliuojamųjų tarifų nustatymo kriterijus, reikia nurodyti, kad šis nustatymas grindžiamas sąnaudų padengimo principu. Šie tarifai nustatomi atsižvelgiant į tiekimui būdingas savybes ir su šiuo tiekimu susijusias sąnaudas ir apima visas šias sąnaudas, išskyrus bet kokią subsidiją klientams, kurie pasinaudojo teise pasirinkti pasiūlymą rinkos kaina¹³. Šie tarifai apskaičiuojami

7 — Žr. Energijos kodekso L. 100-1 straipsnį.

8 — Žr. Energijos kodekso L. 121-32 straipsnį. Kiek tai susiję su valstybės ir *GDF Suez* viešųjų paslaugų sutarčių prognozėmis, žr. Energijos kodekso L. 121-46 straipsnį ir šios išvados 52 išnašą.

9 — Žr. Energijos kodekso L. 445-1 straipsnį.

10 — 2009 m. gruodžio 18 d. Dekretas Nr. 2009-1603 dėl gamtinių dujų reguliuojamųjų pardavimo tarifų su pakeitimais, padarytais 2013 m. gegužės 16 d. Dekretu Nr. 2013-400 (2013 m. gegužės 17 d. PROL Nr. 113, p. 8189, dokumentas Nr. 12).

11 — Žr. Dekreto Nr. 2009-1603, iš dalies pakeisto 2013 m. gegužės 16 d. Dekretu Nr. 2013-400, 2 straipsnį.

12 — Žr. 2014 m. kovo 17 d. Įstatymą Nr. 2014-344 dėl vartojimo (2014 m. kovo 18 d. PROL Nr. 65, p. 5400, dokumentas Nr. 1).

13 — Energijos kodekso L. 445-3 straipsnis, siejamas su šio kodekso L. 441-1 straipsniu.

atsižvelgiant į atitinkamų dujų tiekėjų tiekimo sąnaudas ir su tiekimu nesusijusias sąnaudas¹⁴. Jie apima kintamąją dalį, susijusią su faktiniu vartojimu, ir fiksuotąją dalį, apskaičiuojamą pagal fiksuotas gamtinių dujų tiekimo sąnaudas, be to, galima atsižvelgti į suvartotą kiekį, dėl kurio įsipareigojo ar kurį rezervavo klientas, ir vartojimo sąlygas, visų pirma per metus suvartojamų kiekių paskirstymo sąlygas¹⁵.

14. Ketvirta, dėl reguliuojamųjų tarifų nustatymo tvarkos pažymėtina, jog iš Energijos kodekso L. 445-2 straipsnio matyti, kad sprendimus dėl gamtinių dujų pardavimo reguliuojamųjų tarifų bendrai priima už ekonomiką ir energetiką atsakingi ministrai, gavę *Commission de régulation de l'énergie* (Energetikos reguliavimo komisija, toliau – CRE) nuomonę.

15. Tiksliau iš Dekreto Nr. 2009-1603, iš dalies pakeisto Dekretu Nr. 2013-400, 4 straipsnio matyti, kad dviejuose ministro įsakymuose, gavus CRE nuomonę, apibrėžiama atitinkamai, pirma, kiekvienam tiekėjui – tarifų formulė, kuria atsižvelgiama į visas gamtinių dujų tiekimo sąnaudas, ir, antra, su tiekimu nesusijusių sąnaudų įvertinimo metodika. Tarifų formulė ir su tiekimu nesusijusios sąnaudos leidžia nustatyti vidutines gamtinių dujų tiekimo sąnaudas, kuriomis remiantis yra nustatomi reguliuojamieji gamtinių dujų pardavimo tarifai, atsižvelgiant į paslaugų teikimo atitinkamiems klientams ypatybes. CRE kasmet atlieka išsamią visų gamtinių dujų tiekimo sąnaudų ir su tiekimu nesusijusių sąnaudų analizę.

16. Kiekvienam tiekėjui už ekonomiką ir energetiką atsakingo ministro įsakymu, priimtu gavus CRE nuomonę ir jai atlikus išsamią analizę, nustatomos reguliuojamųjų tarifų skalės, jei taikytina, remiantis tiekėjo pasiūlymais¹⁶. Šios skalės prireikus pakartotinai tikrinamos ir taisomos gavus CRE nuomonę ir, jei taikytina, remiantis tiekėjo pasiūlymais, atsižvelgiant į tarifų formulės pokyčius ir su tiekimu nesusijusių sąnaudų pokyčius¹⁷.

17. Galiausiai atitinkamas tiekėjas ministro įsakyme nustatytu dažnumu ir ne dažniau kaip kartą per mėnesį keičia savo reguliuojamųjų tarifų skales, perkeldamas gamtinių dujų tiekimo sąnaudų pokyčius, atsiradusius pritaikius jo tarifinę formulę, į paskutinį mėnesį arba suminį trijų mėnesių laikotarpį, nebent tam prieštarauja Ministras Pirmininkas, jeigu išimtinėmis aplinkybėmis išauga naftos produktų arba gamtinių dujų rinkos kainos¹⁸.

II – Pagrindinės bylos faktinės aplinkybės, nacionalinis procesas ir prejudiciniai klausimai

18. 2013 m. liepos 17 d. pateiktu ieškiniu *Association nationale des opérateurs détaillants en énergie* (ANODE) pareiškė ieškinį *Conseil d'État*, reikalaujama dėl įgaliojimų viršijimo panaikinti Dekretą Nr. 2013-400. Ieškinyje ANODE, be kita ko, tvirtina, kad Energijos kodekso L. 445-1–L. 445-4 straipsniais, įgyvendintais dekretu, kurį ji prašo panaikinti, pažeidžiami Direktyvos 2009/73 tikslai.

19. Šioje byloje *Conseil d'État* pirmiausia kyla klausimas, ar Prancūzijos teisės aktuose numatyta valstybės intervenciją nustatant kainas reikia laikyti lemiančia gamtinių dujų tiekimo kainos galutiniam vartotojui lygi, neatsižvelgiant į laisvos rinkos sąlygas, ir savo pobūdžiu kliudančia sukurti konkurencingą gamtinių dujų rinką, pažeidžiant Direktyvos 2009/73 3 straipsnio 1 dalį.

14 — Žr. Dekreto Nr. 2009-1603 su pakeitimais, padarytais Dekretu 2013-400, 3 straipsnį. Pagal šio dekreto 4 straipsnį su tiekimu nesusijusios išlaidos apima, be kita ko, gamtinių dujų perdavimo tinklų naudojimo sąnaudas, saugojimo ir suteiktų paslaugų komercializavimo sąnaudas, įskaitant pagrįstą pelno dydį. Taip pat žr. 2013 m. kovo 25 d. *Autorité française de concurrence* (Prancūzijos konkurencijos institucija) nuomonę Nr. 13-A-09 dėl dekreto, susijusio su reguliuojamaisiais gamtinių dujų pardavimo tarifais, projekto, p. 4.

15 — Žr. Dekreto Nr. 2009-1603, iš dalies pakeisto Dekretu Nr. 2013-400, 3 straipsnį.

16 — Dekreto Nr. 2009-1603, iš dalies pakeisto Dekretu Nr. 2013-400, 5 straipsnis.

17 — Ten pat.

18 — Dekreto Nr. 2009-1603, iš dalies pakeisto Dekretu Nr. 2013-400, 6 straipsnis.

20. Jeigu taip yra, tuomet, antra, *Conseil d'État* kyla klausimas dėl kriterijų, kuriais remiantis reikia vertinti tokių teisės aktų suderinamumą, visų pirma ar SESV 106 straipsnio 2 dalimi, siejamoje su Direktyvos 2009/73 3 straipsnio 2 dalimi, valstybėms narėms leidžiama nustatant reguliuojamąsias kainas siekti tokių tikslų, kokie yra tiekimo saugumas ir teritorinė sanglauda. *Conseil d'État* taip pat kyla klausimas dėl to, ar galima valstybės intervencija nustatant kainas, grindžiama visų istorinio tiekėjo sąnaudų padengimo principu ir sąnaudų sudedamosiomis dalimis, į kurias gali būti atsižvelgiama nustatant reguliuojamuosius tarifus.

21. Šiomis aplinkybėmis *Conseil d'État* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar valstybės narės intervencija, kai istorinis tiekėjas įpareigojamas siūlyti galutiniam vartotojui gamtinių dujų tiekimą pagal reguliuojamus tarifus, bet nedraudžiama tiek istoriniam tiekėjui, tiek alternatyviems tiekėjams pateikti alternatyvių pasiūlymų mažesnėmis nei šie tarifai kainomis, turi būti laikoma lemiančia gamtinių dujų tiekimo galutiniams vartotojams kainos nustatymą, neatsižvelgiant į laisvą konkurenciją rinkoje, ir ar ji pati pagal savo pobūdį nėra Direktyvos 2009/73 3 straipsnio 1 dalyje nurodyto konkurencingos gamtinių dujų rinkos kūrimo kliūtis?
2. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, kokiais kriterijais remiantis turi būti vertinama tokios valstybės intervencijos nustatant gamtinių dujų tiekimo galutiniam vartotojui atitiktis Direktyvai 2009/73?

Tiksliau:

- a) Kiek ir kokiomis sąlygomis pagal SESV 106 straipsnio 2 dalį, siejamą su Direktyvos 2009/73 3 straipsnio 2 dalimi, leidžiama, kad valstybių narių intervencija nustatant gamtinių dujų tiekimo galutiniam vartotojui kainą būtų siekiama kitokių tikslų, nei tikslas išlaikyti pagrįstą tiekimo kainų lygį, pavyzdžiui, tiekimo saugumo ir teritorinės sanglaudos?
- b) Ar pagal Direktyvos 2009/73 3 straipsnio 2 dalį, atsižvelgiant, be kita ko, į tiekimo saugumo ir teritorinės sanglaudos tikslus, leidžiama valstybės narės intervencija nustatant gamtinių dujų tiekimo kainą, grindžiamą visų istorinio tiekėjo sąnaudų padengimo principu, ir ar sąnaudos, kurias turi padengti tarifai, gali apimti kitas sudedamąsias dalis nei tipinį ilgalaikio tiekimo rodiklį?“

III – Procesas Teisingumo Teisme

22. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo sprendimą Teisingumo Teismas gavo 2014 m. gruodžio 18 d. Pastabas pateikė ANODE, *Engie*, Prancūzijos, Vengrijos ir Lenkijos vyriausybės bei Europos Komisija.

IV – Teisinė analizė

23. Abiem prejudiciniais klausimais iš esmės siekiama sužinoti, ar Prancūzijoje egzistuojanti ir šios išvados 7–17 punktuose apibūdinta sistema, susijusi su gamtinių dujų pardavimo reguliuojamaisiais tarifais, suderinama su Direktyva 2009/73 ir SESV 106 straipsnio 2 dalimi.

24. Savo praktikoje, visų pirma Sprendime *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205), Teisingumo Teismas jau apibrėžė analizės, taikomos vertinant valstybės intervencijos nustatant kainas suderinamumą su Sąjungos teise, pagrindus būtent gamtinių dujų sektoriuje. Minėtame sprendime ir paskesnėje savo praktikoje¹⁹ Teisingumo Teismas pateikė tam tikras gaires, susijusias su kriterijais, kuriais turi būti grindžiamas toks vertinimas. Todėl *Conseil d'État* klausimus reikėtų analizuoti atsižvelgiant į šią teismo praktiką.

A – Dėl kliudymo kurti konkurencingą gamtinių dujų rinką

25. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pirmiausia kyla klausimas, ar tokia valstybės intervencija nustatant gamtinių dujų kainas, kaip numatyta nagrinėjamuose Prancūzijos teisės aktuose, dėl savo pobūdžio yra kliūtis sukurti Direktyvos 2009/73 3 straipsnio 1 dalyje numatytą konkurencingą gamtinių dujų rinką.

26. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma pabrėžia, kad Prancūzijos teisės aktams būdinga: pirma, tai, kad reguliuojamosios kainos nustatomos ne visiems dujų tiekėjams, o tik kai kuriems jų ir, be kita ko, istoriniam tiekėjui; antra, tai, kad minėtais teisės aktais nei tiekėjams, kuriems taikomi reguliuojamieji tarifai, nei kitiems tiekėjams nekliudoma visiems vartotojams teikti pasiūlymus mažesnėmis kainomis nei reguliuojamieji tarifai; ir, trečia, tai, kad šie teisės aktai grindžiami sąnaudų padengimo principu. Kaip teigia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pastarasis požymis leido sukliudyti istoriniam operatoriui taikyti pernelyg mažas kainas.

27. Šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, jog iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad nors nė vienoje Direktyvos 2009/73 nuostatoje nenurodyta²⁰, kad gamtinių dujų tiekimo kaina turi būti nustatoma tik atsižvelgiant į pasiūlą ir paklausą, šis reikalavimas kyla iš paties šios direktyvos tikslo ir bendros sistemos nes, kaip matyti iš kelių jos konstatuojamųjų dalių²¹ ir kelių nuostatų²², ja siekiama sukurti gamtinių dujų vidaus rinką, kuri būtų visiškai ir realiai atvira ir konkurencinga ir kurioje visi vartotojai galėtų laisvai pasirinkti tiekėjus, o visi tiekėjai – laisvai tiekti produktus savo klientams²³.

28. Be to, reikėtų pažymėti, kad Sprendime *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205) Teisingumo Teismas valstybės intervencijos nustatant gamtinių dujų pardavimo kainas priemonę laikė priemone, kuri „savo pobūdžiu yra kliūtis [siekiant įgyvendinti] veikianči[ą] dujų vidaus rink[ą]“²⁴.

29. Šioje byloje nagrinėjamuose Prancūzijos teisės aktuose numatyta valstybės intervencija, iš esmės pasireiškianti tuo, kad tam tikros įmonės įpareigojamos tam tikrų kategorijų klientams rinkoje siūlyti pirkti gamtines dujas tokiomis kainomis, kurios nustatomos apskaičiavus jas pagal viešosios valdžios institucijų nustatytus kriterijus ir taikant jų nustatytas skales.

19 — Visų pirma žr. Sprendimą *Enel Produzione* (C-242/10, EU:C:2011:861), susijusį su 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/54/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančia Direktyvą 96/92/EB (OL L 176, p. 37; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 12 sk., 2 t., p. 211), ir Sprendimą *Komisija / Lenkija* (C-36/14, EU:C:2015:570).

20 — Teisingumo Teismas iš pradžių pateikė tokį aiškinimą Sprendime *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205, 18 punktas), kiek tai susiję su 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/55/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančia Direktyvą 98/30/EB (OL L 176, p. 57; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 12 sk., 2 t., p. 230). Vėliau jis nurodė, kad šis aiškinimas ir Sprendime *Federutility* pateiktos gairės, susijusios su valstybės intervencijos, pasireiškusių kainų reguliavimu, priimtumu, visiškai galioja Direktyvai 2009/73 (žr. Sprendimą *Komisija / Lenkija*, C-36/14, EU:C:2015:570, 45 ir 53 punktai).

21 — Žr. Direktyvos 2009/73 3, 5, 22, 33 ir 44 konstatuojamąsias dalis.

22 — Žr. Direktyvos 2009/73 3 straipsnio 1 ir 4 dalis, 13 straipsnio 1 dalies a punktą, 34 straipsnio 2 dalį, 37 straipsnį, 40 straipsnio a punktą ir 48 straipsnio 3 dalies a punktą.

23 — Šiuo atžvilgiu žr. Sprendimą *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205, 18 punktas). Taip pat žr. Sprendimą *Komisija / Lenkija* (C-36/14, EU:C:2015:570, 45 punktas).

24 — Žr. šio sprendimo 35 punktą. Taip pat žr. Sprendimą *Komisija / Lenkija* (C-36/14, EU:C:2015:570, 56 punktas).

30. Kaip teisingai pažymėjo Komisija, pagal minėtus teisės aktus nustatyti tarifai yra reguliuojamosios kainos, kurios tikrai nenustatytos laisvai dėl paklausos ir pasiūlos sąveikos rinkoje. Atvirkščiai, šie tarifai nustatyti remiantis kriterijais, kuriuos įtvirtina viešosios valdžios institucijos, taigi ne pagal rinkos jėgų dinamiką.

31. Tačiau priemonė, kuria įpareigojama rinkoje siūlyti konkrečią kainą turintį produktą ar paslaugą, neabejotinai paveikia atitinkamų įmonių laisvę veikti nagrinėjamoje rinkoje, taigi ir šioje rinkoje vykstantį konkurencijos procesą. Nors tokios priemonės poveikio laipsnis rinkoje priklauso nuo jos subjektyvios ir objektyvios taikymo srities, tai visai nepaneigia išvados, kad tokia priemonė, paveikdama minėtą konkurencijos procesą, dėl savo pobūdžio neatitinka atviros ir konkurencingos rinkos sukūrimo tikslo, ir tokia išvada akivaizdžiai nepriklauso nuo aplinkybės, kad priemonė gali būti pateisinama pagal galiojančius teisės aktus.

32. Šiuo atveju tikrai, kaip pažymi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas ir Prancūzijos vyriausybė, šioje byloje nagrinėjamus Prancūzijos teisės aktus ir Italijos teisės aktus, nagrinėtus byloje, kurioje priimtas sprendimas *Federutility* (C-265/08, EU:C:2010:205), turėjusius apibrėžti referencines kainas, kurias visi gamtinių dujų tiekėjai turėjo įtraukti į savo komercinius pasiūlymus, skiria keli aspektai.

33. Tačiau nė vienas iš šioje byloje nagrinėjamų teisės aktų požymių, kuriuos išskyrė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas ir kurie paminėti šios išvados 26 punkte, negali paneigti išvados, kad tarifų nustatymas pagal viešosios valdžios institucijų įpareigojimą neabejotinai paveikia konkurencijos sąlygas, todėl tokie teisės aktai, kaip nagrinėjamieji pagrindinėje byloje, yra nesuderinami su Direktyvos 2009/73 3 straipsnio 1 dalyje numatytu tikslu sukurti atvirą ir konkurencingą gamtinių dujų rinką.

34. Iš tiesų, pirma, tai, kad pagal Prancūzijos reguliuojamųjų tarifų sistemą rinkoje siūlyti gamtines dujas nustatyta kaina įpareigojami tik kai kurie rinkos operatoriai, niekaip nepaneigia išvados, kad tiek, kiek šia sistema ribojama šių įmonių veiksmų laisvė rinkoje, ji paveikia joje vykstantį konkurencijos procesą. Tokiu reguliavimu suardoma rinkos operatorių lygybė ir jis akivaizdžiai prieštarauja Direktyvos 2009/73 3 konstatuojamojoje dalyje ir šios išvados 27 punkte minėtoje teismo praktikoje nurodytam reikalavimui, kad produktus savo klientams galėtų *laisvai* tiekti *visi* operatoriai.

35. Antra, remiantis tuo pačiu požiūriu, tai, kad įmonės, kurioms taikomi reguliuojamieji tarifai, taip pat gali laisvai nustatyti savo pasiūlymus rinkoje, niekaip negali paneigti išvados, kad nagrinėjama valstybės intervencija paveikia konkurenciją rinkoje. Iš tiesų, nepaisant šios galimybės, po valstybės intervencijos rinkoje neabejotinai yra du segmentai, t. y. „reguliuojamasis“ segmentas – o jis Prancūzijos gamtinių dujų sektoriuje yra labai didelis²⁵ – kuriame produkto ar paslaugos kainos nustatomos ne pagal konkurencijos sąlygas, ir nereguliuojamasis segmentas. Pats toks rinkos padalijimas neatitinka visiškai ir tikrai atviros ir konkurencingos gamtinių dujų vidaus rinkos idėjos. Šiuo atžvilgiu Prancūzijos vyriausybės teiginys, kurį pakartojo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kad reguliuojamieji tarifai praktiškai atlieka referencinės viršutinės ribos vaidmenį nustatant kitų tiekėjų teikiamų pasiūlymų kainas, įrodo, kad šie tarifai turi konkretų poveikį rinkai.

36. Trečia, tai, kad reguliuojamųjų tarifų nustatymas grindžiamas sąnaudų padengimo principu, taip pat negali pakeisti išvados, kad reguliuojamieji tarifai paveikia konkurenciją. Iš tiesų šis požymis tikrai neturi teigiamo poveikio konkurencijai ir man atrodo, kad jis veikia suteikia atitinkamiems tiekėjams tam tikrą garantiją, kad, taikant reguliuojamuosius tarifus, jie galės visiškai susigrąžinti sąnaudas bent iš tų klientų, kuriems šie tarifai bus taikomi. Tačiau reikia pripažinti, kad kiti tiekėjai tokios garantijos neturi, todėl jų konkurencinė padėtis neabejotinai yra nepalanki ir nulemta tokio reguliavimo buvimo.

25 — Iš CRE 2014 m. metinės veiklos ataskaitos (p. 3) matyti, kad 2014 m. 67,5% gyvenamųjų objektų (jie sudaro 68,7% metinio suvartojimo) ir 40,2% visų negyvenamųjų objektų (jie sudaro 10,4% metinio suvartojimo) buvo taikomi reguliuojamieji tarifai.

37. Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo argumentas, kad reguliuojamieji tarifai neleidžia dominuojančiam operatoriui taikyti pernelyg mažų kainų, man neatrodo reikšmingas vertinant konkurencinį šių tarifų poveikį, nes tokia praktika jau yra draudžiama pagal piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi reglamentuojančius teisės aktus, konkrečiai – pagal SESV 102 straipsnį.

38. Apibendrinamas manau, kad valstybės narės intervencija, pasireiškianti tuo, kad kai kurie tiekėjai, tarp jų ir istorinis tiekėjas, įpareigojami siūlyti galutiniam vartotojui gamtinių dujų tiekimą reguliuojamaisiais tarifais, tačiau visiems rinkoje esantiems tiekėjams nekludoma teikti konkuruojančių pasiūlymų mažesnėmis už šiuos tarifus kainomis, dėl paties savo pobūdžio trukdo sukurti Direktyvos 2009/73 3 straipsnio 1 dalyje minėtą konkurencingą gamtinių dujų rinką.

B – Dėl valstybių narių intervencijos sąlygų

39. Iš Teisingumo Teismo praktikos darytina išvada, kad nors valstybės intervencija nustatant gamtinių dujų tiekimo kainą galutiniam vartotojui trukdo sukurti konkurencingą gamtinių dujų rinką, vis dėlto pagal Direktyvą 2009/73 ši intervencija gali būti leidžiama, jeigu tik įvykdomos joje nustatytos sąlygos²⁶.

40. Iš tiesų, kaip patikslinta jos 43 ir 44 konstatuojamosiose dalyse, greta tikslo sukurti atvirą ir konkurencingą gamtinių dujų vidaus rinką, Direktyva 2009/73 taip pat siekiama užtikrinti „aukštų viešųjų paslaugų standartų“ išlaikymą, apsaugoti galutinį vartotoją ir užtikrinti tiekimo saugumą. Būtent siekiant reaguoti į minėtus tikslus Direktyvos 2009/73 3 straipsnio 1 dalyje patikslinta, kad ji taikoma „nepažeidžiant“ šio straipsnio 2 dalies.

41. Iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad, atsižvelgiant į pastarąją nuostatą²⁷ ir joje minėtą SESV 106 straipsnį²⁸, valstybės narės intervencija siekiant nustatyti gamtinių dujų kainą leistina tik jeigu laikomasi trijų sąlygų. Pirmą, intervencija turi būti siekiama bendrus ekonominius interesus tenkinančio tikslo; antra, ja turi būti laikomasi proporcingumo principo; ir, trečia, ji turi numatyti aiškiai apibrėžtus, skaidrius, nediskriminacinius ir patikrinamus viešųjų paslaugų įpareigojimus ir užtikrinti vienodas Sąjungos dujų įmonių teises vartotojų atžvilgiu. Pateikiant antrąjį prejudicinį klausimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių būtent dėl šių sąlygų apimties ir jų taikymo šioje byloje nagrinėjamam atvejui.

1. Dėl bendrų ekonominių interesų

42. Kalbant apie pirmąją sąlygą, t. y. kad valstybės intervencija nustatant gamtinių dujų tiekimo kainas yra pateisinama bendrais ekonomiais interesais, pažymėtina, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas antrojo prejudicinio klausimo a punkte klausia, kiek ir kokiomis sąlygomis valstybė narė gali siekti kitų bendrus ekonominius interesus tenkinančių tikslų nei pagrįsto tiekimo kainų lygio išlaikymas, kurį Teisingumo Teismas pripažino Sprendime *Federutility* (C-265/08, EU:C:2010:205). Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konkrečiai nurodo Energijos kodekso L. 100-1 straipsnyje minėtus tiekimo saugumo ir teritorinės sanglaudos tikslus, kuriais Prancūzijos vyriausybė rėmėsi pagrindinėje byloje kaip tikslais, kurių siekiama su reguliuojamaisiais tarifais susijusia sistema.

26 — Dėl Direktyvos 2003/55 žr. Sprendimą *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205, 24 punktas), o dėl Direktyvos 2009/73 Sprendimą *Komisija / Lenkija* (C-36/14, EU:C:2015:570, 52 ir 53 punktai). Taip pat žr. šios išvados 20 išnašą.

27 — Dėl Direktyvos 2003/55 žr. Sprendimą *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205, 20 ir 22–47 punktai) ir Sprendimą *Komisija / Lenkija* (C-36/14, EU:C:2015:570, 51 ir 52 punktai).

28 — Dėl Direktyvos 2003/55 žr. Sprendimą *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205, 33 punktas), dėl Direktyvos 2003/54 Sprendimą *Enel Produzione* (C-242/10, EU:C:2011:861, 42 punktas) ir Sprendimą *Komisija / Lenkija* (C-36/14, EU:C:2015:570, 51 punktas).

43. Šiuo atžvilgiu pirmiausia pažymiu, kad nors Direktyvoje 2009/73 „bendrų ekonominių interesų“ sąvoka neapibrėžta²⁹, iš teismo praktikos matyti, kad šios direktyvos 3 straipsnio 2 dalyje esanti nuoroda tiek į šią sąvoką, tiek į SESV 106 straipsnį, taikomą įmonėms, kurioms patikėta teikti bendrus ekonominius interesus tenkinančias paslaugas, reiškia, kad minėtą sąvoką reikia aiškinti atsižvelgiant į šią sutarties nuostatą³⁰.

44. Apskritai manau, kad, laikantis sisteminio ir darnaus požiūrio Sąjungos teisėje, Direktyvoje 2009/73 numatyta sąlyga, pagal kurią viešųjų paslaugų įpareigojimai dujų sektoriuje nustatomi dėl „bendrų ekonominių interesų“, reikia aiškinti pagal kitas reikšmingas Sąjungos teisės nuostatas, visų pirma pirminės teisės nuostatas. Šiuo požiūriu ši aiškinimą būtina pateikti naujomis aplinkybėmis, susiklosčiusiomis įsigaliojus Lisabonos sutarčiai, nes, be SESV 106 straipsnio ir SESV 14 straipsnio, dabar yra ir naujas Protokolas Nr. 26 dėl bendrus interesus tenkinančių paslaugų (toliau – Protokolas Nr. 26) ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 36 straipsnis dėl galimybės naudotis bendrus ekonominius interesus tenkinančiomis paslaugomis, kuris įgijo tokią pačią teisinę galią kaip Sutartis.

45. Šiomis naujomis aplinkybėmis pasitelkdamas reikšmingų nuostatų ir Teisingumo Teismo praktikos analizę pateiksiu toliau nurodytus argumentus.

46. Pirmasis argumentas susijęs su vaidmeniu, kurį reikia pripažinti valstybėms narėms nustatant bendrus ekonominius interesus tenkinančius tikslus, kurie gali pateisinti viešųjų paslaugų įpareigojimų nustatymą. Šiuo atžvilgiu pažymiu, kad Protokole Nr. 26 valstybių narių valdžios institucijoms apskritai aiškiai pripažįstamas esminis vaidmuo ir didelė diskrecija teikiant, įgyvendinant ir organizuojant bendrus ekonominius interesus tenkinančias paslaugas³¹. Kalbant konkrečiai apie gamtinių dujų sektorių, pažymėtina, jog iš Direktyvos 2009/73 47 konstatuojamosios dalies antro sakinio matyti, kad „viešųjų paslaugų reikalavimai turėtų būti nustatomi *nacionaliniu lygiu*, atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes; tačiau valstybės narės turėtų laikytis [Sąjungos] teisės“³².

47. Šis požiūris, kuriuo valstybėms narėms siekiama suteikti didelę diskreciją³³, matyti teismo praktikoje, susijusioje su viešųjų paslaugų įpareigojimais energetikos sektoriuje, kurioje Teisingumo Teismas, remdamasis pačiu SESV 106 straipsnio tikslu ir su juo susijusia teismo praktika³⁴, nurodė, kad valstybės narės turi teisę, laikydamosi Sąjungos teisės, nustatyti jų bendrus ekonominius interesus tenkinančių paslaugų apimtį ir teikimo organizavimą³⁵.

48. Antrasis argumentas, tam tikra prasme susijęs su pirmuoju, yra dėl valstybių narių galimybės apibrėžiant bendrus ekonominius interesus tenkinančius tikslus atsižvelgti į savo nacionalinę situaciją ir politiką. Taigi apskritai Protokole Nr. 26 aiškiai pripažįstamas reikalavimas atsižvelgti į bendrus ekonominius interesus tenkinančių paslaugų įvairovę ir galimus vartotojų poreikių bei prioritetų skirtumus dėl skirtingos geografinės, socialinės ar kultūrinės padėties³⁶. Tas pats reikalavimas, kiek tai

29 — Dėl šios sąvokos žr. generalinio advokato D. Ruiz-Jarabo Colomer argumentus jo išvados byloje *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2009:640) 53–55 punktuose.

30 — Žr. Sprendimą *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205, 26 punktas) ir šios išvados 20 išnašą.

31 — Žr. Protokolo Nr. 26 1 straipsnio pirmą įtrauką.

32 — Išskirta mano.

33 — Šiuo atžvilgiu pažymėtina, jog generalinis advokatas D. Ruiz-Jarabo Colomer savo išvadoje byloje *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2009:640, 46 punktas) jau pažymėjo, kad Direktyvos 2009/73 neapibrėžtumas dėl viešųjų paslaugų įpareigojimų numatymo siekiant bendrų ekonominių interesų parodė Sąjungos teisės aktų leidėjo norą suteikti valstybėms narėms didelę diskreciją. Ši išvada padaryta dėl Direktyvos 2003/55. Tačiau Direktyva 2009/73 reikšmingos Direktyvos 2003/55 nuostatos niekaip nepakeistos, todėl ši išvada galioja ir Direktyvai 2009/73.

34 — Teisingumo Teismas patikslino, kad šia nuostata siekiama suderinti valstybių narių interesą panaudoti tam tikras įmones kaip ekonominės arba socialinės politikos instrumentą su Sąjungos interesu pasiekti, kad būtų laikomasi konkurencijos taisyklių ir išsaugota vieninga bendra rinka. Šiuo atžvilgiu žr. sprendimus *Albany* (C-67/96, EU:C:1999:430, 103 punktas); *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205, 28 punktas) ir *Enel Produzione* (C-242/10, EU:C:2011:861, 41 punktas).

35 — Žr. sprendimus *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205, 29 punktas) ir jame nurodyta teismo praktika) ir *Enel Produzione* (C-242/10, EU:C:2011:861, 50 punktas).

36 — Žr. Protokolo Nr. 26 1 straipsnio antrą įtrauką.

susiję su gamtinių dujų sektoriumi, išreikštas ir Direktyvos 2009/73 44 konstatuojamojoje dalyje³⁷, ir Teisingumo Teismo praktikoje, pagal kurią, jeigu valstybės narės nustato savo bendrus ekonominius interesus tenkinančių paslaugų apimtį ir teikimo organizavimą, jos gali atsižvelgti į savo nacionalinės politikos tikslus³⁸.

49. Iš šių argumentų darytina išvada, kad iš principo būtent valstybės narės, atsižvelgdamos į savo nacionalinę padėtį ir politiką, turi numatyti bendrus ekonominius interesus tenkinančius tikslus, kurių ketina siekti, nustatydamos viešųjų paslaugų įpareigojimus dujų sektoriuje. Tačiau ši teisė nustatyti bendrus ekonominius interesus tenkinančius tikslus nėra absoliuti³⁹ ir turi būti įgyvendinama laikantis Sąjungos teisės.

50. Taigi kyla klausimas *in concreto*, kaip suderinti valstybėms narėms suteiktą diskreciją, susijusią su bendrus ekonominius interesus tenkinančiais tikslais, kurių jos ketina siekti, nustatydamos viešųjų paslaugų įpareigojimus, ir reikalavimą laikytis Sąjungos teisės.

51. Šiuo atžvilgiu pirmiausia reikia išnagrinėti klausimą, dėl kurio kilo tam tikrų diskusijų, dėl šios išvados 6 punkte minėtų Direktyvos 2009/73 3 straipsnio 2 dalyje išvardytų aspektų aiškinimo. Iš tiesų buvo teigiama, kad šioje nuostatoje išsamiai išvardyti bendrų ekonominių interesų pagrindai, galintys pateisinti valstybės intervenciją⁴⁰. Teisingumo Teismas dar nėra pareiškęs savo pozicijos šiuo klausimu, tačiau jis svarbus, nes jeigu būtų pateikiamas toks siauras aiškinimas, tuomet valstybės, siekiančios bendrus ekonominius interesus tenkinančio tikslo, pavyzdžiui, teritorinės sanglaudos, kuri tame sąraše nepamirėta, intervencija nebūtų pateisinama.

52. Vis dėlto šiuo atžvilgiu visiškai pritariu generalinio advokato D. Ruiz-Jarabo Colomer siūlomam požiūriui, kad šis sąrašas nesusijęs su bendrų interesų pagrindais ir juo veikiau detalizuojamos „veiksmų rūšys“, kurioms gali būti nustatomi viešųjų paslaugų įpareigojimai⁴¹. Manau, toks aiškinimas atitinka nagrinėjamos nuostatos tekstą, kuriame nurodyta, kad viešųjų paslaugų įpareigojimai „gali būti susiję“ su tiekimo saugumu, reguliarumu, kokybe, kaina ir su kitais joje išvardytais aspektais. Taigi pagal šią nuostatą valstybės narės gali nustatyti įmonėms viešųjų paslaugų įpareigojimus, susijusius su, be kita ko, tiekimo saugumu, reguliarumu, kokybe ir kaina, t. y. kurių dalykas yra šie aspektai. Vis dėlto šiais įpareigojimais visada turi būti siekiama vieno ar kelių bendrus ekonominius interesus tenkinančių tikslų⁴². Remiantis šiais argumentais darytina išvada, kad Direktyvos 2009/73 3 straipsnio 2 dalyje išvardyti aspektai tikrai nėra išsamus bendrus ekonominius interesus tenkinančių tikslų, kurių valstybės narės gali siekti pagal šią direktyvą, sąrašas.

53. Tai išsiaiškinus, reikia nurodyti, kad nors valstybės narės gali nevaržomai numatyti bendrus ekonominius interesus tenkinančius tikslus, kurių nori siekti, nustatydamos viešųjų paslaugų įpareigojimus, vis dėlto negalima neatsižvelgti į tai, kad gamtinių dujų sektorius yra ta sritis, kurioje Sąjungos teisės aktų leidėjas priėmė teisės aktus, aiškiai siekdamas tam tikrų konkrečių tikslų.

37 — Pagal šios konstatuojamosios dalies antrą sakinį „svarbu, kad viešųjų paslaugų reikalavimus būtų galima aiškinti nacionaliniu pagrindu, atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes ir laikantis [Sąjungos] teisės“.

38 — Žr. Sprendimą *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205, 29 ir 30 punktai).

39 — Šią frazę generalinis advokatas D. Ruiz-Jarabo Colomer jau vartojo savo išvadoje byloje *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2009:640, 47 punktas).

40 — Žr. generalinio advokato D. Ruiz-Jarabo Colomer išvados byloje *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2009:640) 30 išnašoje pateiktas nuorodas į doktriną.

41 — Ten pat.

42 — Taigi, pavyzdžiui, bylos, kurioje priimtas Sprendimas *Federutility* (C-265/08, EU:C:2010:205), atveju valstybė narė nustatė įpareigojimą, „susijusį su kaina“, t. y. kuriuo siekta nustatyti veiksma, susijusį su dujų tiekimo kaina, ir kuriuo buvo siekiama bendrus ekonominius interesus tenkinančio tikslo – kainų stabilumo, kad būtų galima užtikrinti galutinių vartotojų apsaugą. Žr. Sprendimą *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205, 20, 24 ir 32 punktai). Šiuo atveju viešųjų paslaugų įpareigojimas susijęs su kainomis, tačiau, kaip prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme teigė Prancūzijos vyriausybė, jo siekiama dėl tiekimo saugumo ir teritorinės sanglaudos bendrus ekonominius interesus tenkinančių tikslų.

54. Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas nurodė, kad nors atliekant vertinimą, kurį Direktyvoje 2009/73 pavedama atlikti valstybėms narėms, vadovaujantis bendru ekonominiu interesu dujų sektoriuje veikiančioms įmonėms reikia nustatyti su viešosios paslaugos teikimu susijusias pareigas, valstybės narės privalo suderinti liberalizavimo tikslą ir kitus Direktyvoje 2009/73 siekiamus tikslus⁴³.

55. Mano nuomone, šis reikalavimas rasti pusiausvyrą, Teisingumo Teismo išreikštas dėl tikslų, kuriuos Sąjungos teisės aktų leidėjas aiškiai numatė Direktyvoje 2009/73, yra labai svarbi šių tikslų išraiška. Iš tiesų tai yra tikslai, kuriuos Sąjungos teisės aktų leidėjas aiškiai laikė tokiais, kurių būtina siekti. Remiantis tuo darytina išvada, kad šių tikslų siekimas gali atlikti svarbesnį vaidmenį analizuojant priemones, kuria nustatomas viešųjų paslaugų įpareigojimas, galintis pakenkti bendresniam Direktyva 2009/73 siekiamam tikslui atverti rinkas, kad būtų sukurta gamtinių dujų vidaus rinka, proporcingumą.

56. Šiuo atveju iš pateiktų argumentų matyti, kad energijos tiekimo saugumas neabejotinai yra bendrus ekonominius interesus tenkinantis tikslas, kuris, laikantis kitų sąlygų, gali pateisinti valstybės intervenciją, susijusią su gamtinių dujų tiekimo kainomis. Iš tiesų jau pirminėje teisėje SESV 194 straipsnio 1 dalies b punkte energijos tiekimo saugumas Sąjungoje nurodomas kaip vienas iš pagrindinių Sąjungos politikos energetikos srityje tikslų. Be to, kiek tai konkrečiai susiję su gamtinių dujų sritimi, iš daugelio Direktyvos 2009/73 konstatuojamųjų dalių ir straipsnių matyti, kad energijos tiekimo saugumas joje aiškiai numatytas kaip vienas iš pagrindinių jos tikslų⁴⁴. Konkrečiau kalbant, Direktyvoje 2009/73 tiekimo saugumas veikia aiškiai nurodomas kaip vienas iš tikslų, į kuriuos reikia atsižvelgti galimai nustatant viešųjų paslaugų įpareigojimus gamtinių dujų sektoriuje⁴⁵.

57. Tačiau teritorinė sanglauda Direktyvoje 2009/73 nėra konkrečiai paminėta kaip bendrus ekonominius interesus tenkinantis tikslas, kuris galėtų pateisinti viešųjų paslaugų įpareigojimų nustatymą gamtinių dujų srityje. Vis dėlto šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, pirma, kad SESV 14 straipsnyje aiškiai pripažįstamas bendrus ekonominius interesus tenkinančių paslaugų vaidmuo skatinant Sąjungos teritorinę sanglaudą, ir, antra, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 36 straipsnyje teritorinė sanglauda aiškiai paminėta atsižvelgiant į galimybę naudotis bendrus ekonominius interesus tenkinančiomis paslaugomis. Be to, jeigu valstybės intervencija siekiama teritorinės sanglaudos, t. y. siekiant leisti visuotinę ir lygią prieigą prie gamtinių dujų visoje valstybės narės teritorijoje, kad nenutiktų taip, kad tam tikri šalies regionai, pavyzdžiui, dėl jų geografinės padėties arba gamtinių sąlygų, neturėtų šios prieigos, tokio tikslo siekimas neabejotinai turi būti laikomas atitinkančiu Direktyvą 2009/73, pirmiausia jos 3 straipsnio 3 dalį, kurioje nustatyta, kad „visų pirma [valstybės narės] imasi tinkamų priemonių prie dujų sistemos prisijungusiems galutiniams vartotojams atokiose vietovėse apsaugoti“. Tokiomis aplinkybėmis reikia manyti, kad, šitaip aiškinant teritorinės sanglaudos tikslą, jis yra Direktyva 2009/73 siekiamų tikslų sudedamoji dalis.

58. Galiausiai iš pateiktų argumentų darytina išvada, kad Direktyva 2009/73 ir, be kita ko, jos 3 straipsnio 2 dalimi, aiškinama atsižvelgiant į SESV 14 ir 106 straipsnius ir Protokolą Nr. 26, valstybėms narėms leidžiama įvertinti, ar siekiant bendrų ekonominių interesų dujų sektoriuje veikiančioms įmonėms reikia nustatyti viešųjų paslaugų įpareigojimus, susijusius su gamtinių dujų tiekimo kaina, siekiant, be kita ko, užtikrinti tiekimo saugumą ir teritorinę sanglaudą, jeigu tik yra įvykdomos kitos joje numatytos sąlygos.

43 — Šiuo atžvilgiu, kiek tai susiję su galutinio vartotojo apsaugos tikslu, žr. Sprendimą *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205, 32 punktas).

44 — Direktyvos 2009/73 1, 8, 21, 22, 35, 40, 44, 47 ir 55 konstatuojamosios dalys, 3 straipsnio 2, 5 ir 7 dalys, 5 ir 6 straipsniai, 11 straipsnio 3 dalies b punktas, 5 dalies b punktas, 7, 8 dalys, 13 straipsnio 2 dalis, 17 straipsnio 2 dalies f punktas, 22 straipsnio 1 dalis, 34 straipsnio 2 dalis, 36 straipsnio 1 dalies a punktas, 41 straipsnio 8 dalis, 48 straipsnio 3 dalies b punktas, 52 straipsnio 1 dalies d punktas, 4 ir 6 dalys.

45 — Konkrečiai žr. Direktyvos 2009/73 44 ir 47 konstatuojamąsias dalis.

2. Dėl proporcingumo principo laikymosi

59. Antroji sąlyga, kuri turi būti įvykdyta, kad valstybės narės intervencija nustatant gamtinių dujų tiekimo kainą būtų leistina, yra ta, kad įmonėms nustatyti viešųjų paslaugų įpareigojimai turi atitikti proporcingumo principą. Aiškiai pabrėždamas griežtos šio principo laikymosi kontrolės reikalavimą, Teisingumo Teismas patikslino, kad šie viešųjų paslaugų įpareigojimai gali sudaryti kliūčių laisvai nustatyti gamtinių dujų tiekimo kainą tik jeigu tai būtina bendrus ekonominius interesus tenkinančiam tikslui, kurio jomis siekiama, įgyvendinti⁴⁶.

60. Kad būtų laikomasi proporcingumo principo, būtina, pirma, kad priemone būtų galima pasiekti ja siekiamą bendrus ekonominius interesus tenkinantį tikslą⁴⁷. Antra, kiek tai susiję su valstybės intervencijos, susijusios su kainomis, trukme, Teisingumo Teismas nusprendė, kad ji turi būti griežtai ribojama tuo, kas būtina ja siekiamiems tikslams įgyvendinti, be kita ko, kad priemone, kuri dėl savo pobūdžio kliūdo sukurti veikiančią dujų vidaus rinką, nebūtų taikoma neribotą laiką⁴⁸. Trečia, Teisingumo Teismas nurodė, kad taikomas intervencijos metodas negali viršyti to, kas būtina siekiamam bendrus ekonominius interesus tenkinančiam tikslui įgyvendinti⁴⁹. Ketvirta, priemonės proporcingumą taip pat reikia įvertinti atsižvelgiant į jos taikymo sritį asmenų atžvilgiu⁵⁰.

61. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pagrindinėje byloje turi įvertinti, ar tam tikriems tiekėjams skirtas įpareigojimas tam tikrų kategorijų klientams siūlyti tiekti gamtines dujas reguliuojamaisiais tarifais nustatymas atitinka proporcingumo reikalavimus. Vis dėlto Teisingumo Teismas, kiek tai yra įmanoma ir remdamasis turima informacija, gali pateikti jam šiuo atžvilgiu būtinas gaires, susijusias su Sąjungos teise⁵¹.

a) Dėl priemonės galėjimo pasiekti numatytus bendrus ekonominius interesus tenkinančius tikslus

62. Pirma, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės įvertinti, ar tokio pobūdžio priemone, kaip nagrinėjamoji šioje byloje, galima pasiekti nurodytus tikslus, t. y. tiekimo saugumo ir teritorinės sanglaudos tikslus. Kad priemone būtų galima juos pasiekti, būtinas tiesioginis nustatyto įpareigojimo ir siekiamo tikslo ryšys. Šiuo atžvilgiu šiuos du tikslus reikia atskirti.

63. Dėl tiekimo saugumo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo Prancūzijos vyriausybės pateiktą argumentą, kad sprendimas apsirūpinti iš istorinio tiekėjo ir jo tiekimo portfelio sudarymas daugiausia iš ilgalaikių sutarčių, indeksuojamų pagal naftos kainą, užtikrina didesnę tiekimo saugumą. Be to, savo pastabose Prancūzijos vyriausybė priduria, kad didmeninės dujų rinkos nestabilumas gali lemti dujų kainų svyravimus, o tai atsilieptų dujų tiekimo galutiniams vartotojams kainai. Reguluojamieji tarifai ir jų apskaičiavimo tvarka apima dujų kainų išlyginimo mechanizmą, kurį taikant būtų sušvelnintas naftos ir dujų kainų svyravimų nulemtų staigių pokyčių poveikis galutiniam vartotojui.

64. Šiuo atžvilgiu reikėtų pažymėti, pirma, kad bylos medžiagoje nėra informacijos, kuri rodytų, kad egzistuoja įpareigojimas atitinkamiems tiekėjams, kuriems taikomi reguliuojamieji tarifai (ar kitiems tiekėjams) sudaryti ilgalaikes tiekimo sutartis, kuriomis būtų siekiama užtikrinti tiekimo saugumą pagrįstomis kainomis (t. y. taikant reguliuojamuosius tarifus) ištikus energetikos krizei arba kainoms

46 — Žr. sprendimus *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205, 33 punktas) ir šiuo atžvilgiu sprendimą *Enel Produzione* (C-242/10, EU:C:2011:861, 42 punktas).

47 — Žr. Sprendimą *Enel Produzione* (C-242/10, EU:C:2011:861, 56 punktas).

48 — Sprendimai *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205, 33 ir 35 punktai); *Enel Produzione* (C-242/10, EU:C:2011:861, 75 punktas) ir *Komisija / Lenkija* (C-36/14, EU:C:2015:570, 56 punktas).

49 — Sprendimas *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205, 36 punktas).

50 — Sprendimai *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205, 39 punktas) ir *Komisija / Lenkija* (C-36/14, EU:C:2015:570, 60 punktas).

51 — Šiuo atžvilgiu žr. sprendimus *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205, 34 punktas) ir *Enel Produzione* (C-242/10, EU:C:2011:861, 49 punktas).

ėmus smarkiai svyruoti⁵². Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą taip pat nurodytas „pasirinkimas“ apsirūpinti iš istorinio tiekėjo, ir tai veikiausiai rodo, kad ilgalaikių sutarčių sudarymas yra šio tiekėjo komercinis sprendimas, o ne jam nustatyta teisinė prievolė. Tačiau, nesant ryšio tarp ilgalaikių tiekimo sutarčių sudarymo ir reguliuojamųjų tarifų, remiantis byloje pateikta informacija neišku, kaip šių tarifų nustatymas galėtų būti pateisinamas šių sutarčių buvimu.

65. Antra, nors negalima atmesti, kad ištikus energetikos krizei ir labai padidėjus kainoms priemonė, apimanti įpareigojimą siūlyti ir tiekti gamtines dujas nustatyta kaina, galėtų būti laikoma galinčia užtikrinti tiekimo saugumą, reikia konstatuoti, kad tokia intervencijos galimybė, kuri yra išimtinio pobūdžio, griežtomis sąlygomis numatyta Prekybos kodekso L. 410-2 straipsnio trečioje pastraipoje. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti, ar dėl pačių dujų arba naftos kainos svyravimų staiga pasikeitė gamtinių dujų kaina ir dėl to būtų pagrindas imtis priemonės, kuri iš esmės būtų valstybės intervencija nustatant pastovias kainas. Vertindamas nagrinėjamos priemonės proporcingumą atsižvelgiant į tiekimo saugumo tikslą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat turi atsižvelgti į priemones, kurių imtasi pagal Reglamentą Nr. 994/2010⁵³.

66. Kiek tai susiję su teritorine sanglauda, sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodomas Prancūzijos vyriausybės argumentas, kad reguliuojamieji dujų pardavimo tarifai leidžia suderinti kainas visoje šalies teritorijoje. Savo pastabose Prancūzijos Respublika nurodo, kad dujų transportuotojo dujų tiekėjams išrašomose sąskaitose nurodoma nukreipimo į perdavimo tinklą kaina gali smarkiai kisti, atsižvelgiant į pagrindinės perdavimo infrastruktūros vartotojo nuotolį, ir kad tokiomis aplinkybėmis tarifų reguliavimas leistų sušvelninti vartotojams taikomų kainų skirtumus, nustatant dalinį išlyginimą.

67. Tačiau, atrodo, negalima atmesti, kad šios išvados 57 punkte apibrėžtas teritorinės sanglaudos tikslas gali būti užtikrintas, nustatant įpareigojimą tiekti dujas nustatyta kaina. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui reikės įvertinti, analizuojant būtiną priemonės pobūdį, ar nėra priemonių, kuriomis būtų galima vienodai pasiekti šį tikslą, tačiau kurios mažiau kliudytų sukurti atvirą gamtinių dujų vidaus rinką nei bendras kainų nustatymas ne tam tikrų kategorijų vartotojams, esantiems atokiose zonose ir nustatomiems pagal objektyvius geografinius kriterijus, o visiems tam tikrų kategorijų vartotojams, nustatomiems pagal jų suvartojamas dujas.

b) Dėl priemonės trukmės

68. Antra, dėl priemonės trukmės reikia pažymėti, jog, remiantis Teisingumo Teismo turima informacija, atrodo, kad Prancūzijos teisės aktuose nenumatytas joks įpareigojimo siūlyti galutiniam vartotojui pirkti gamtines dujas reguliuojamaisiais tarifais trukmės apribojimas ir taip šiam įpareigojimui suteikiamas nuolatinis pobūdis. Kaip savo pastabose pažymi Prancūzijos vyriausybė, jos

52 — Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą paminėtas Energijos kodekso L. 121-46 straipsnis, kuriame numatyta, kad „tikslai ir tvarka, leidžiantys užtikrinti <...> su viešąja paslauga susijusių užduočių įgyvendinimą, yra nustatomi sutartyse“ tarp valstybės ir *GDF-Suez*, kuri veikia kaip viešosios paslaugos užduotis įgyvendinantis subjektas, ir kad šios sutartys visų pirma susijusios su viešųjų paslaugų įpareigojimais tiekimo saugumo srityje. Tačiau minėdamas šią nuostatą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepateikia jokios informacijos apie šių sutarčių buvimą. Tiksliau, pirma, Teisingumo Teisme buvo teigiama, kad paskutinė viešųjų paslaugų sutartis baigė galioti 2013 m. gruodžio 31 d. ir nebuvo atnaujinta, antra, nėra jokios informacijos apie tai, kad Prancūzijos valstybės ir *GDF-Suez* galimai sudarytoje viešųjų paslaugų sutartyje būtų numatytas įpareigojimas sudaryti ilgalaikes tiekimo sutartis.

53 — 2010 m. spalio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 994/2010 dėl dujų tiekimo saugumo užtikrinimo priemonių, kuriuo panaikinama Tarybos direktyva 2004/67/EB (OL L 295, p. 1).

teisės aktuose tikrai numatytas įpareigojimas periodiškai persvarstyti reguliuojamuosius tarifus⁵⁴. Tačiau atrodo, kad šis periodiško persvarstymo įpareigojimas susijęs su šių tarifų lygio nustatymu, o ne su valstybės intervencijos nustatant kainas pagal dujų sektoriaus raidą būtinybe ir tvarka. Taigi neatrodo, kad jis galėtų paneigti išvadą dėl šios intervencijos nuolatinio pobūdžio⁵⁵.

69. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti, ar iš esmės nuolatinio pobūdžio įpareigojimo tiekti gamtines dujas tam tikra kaina nustatymas taip, kaip numatyta, gali būti laikomas apimančiu tik tai, kas yra griežtai būtina abiem nurodytiems tikslams pasiekti.

c) Dėl priemonės būtinumo

70. Trečia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat turės įvertinti būtiną nagrinėjamų teisės aktų pobūdį. Taigi jam reikės įvertinti, ar valstybės intervencijos nustatant pagal nagrinėjamus teisės aktus taikomas kainas metodas – taip, kaip jis nustatytas, – neviršija to, kas būtina numatytiems bendrus ekonominius interesus tenkinantiems tikslams pasiekti ir ar nėra tinkamų mažiau ribojančių priemonių.

71. Šiuo atžvilgiu Sprendime *Federutility* (C-265/08, EU:C:2010:205) Teisingumo Teismas nurodė, jog paaiškėjus, kad valstybės intervencija nustatant gamtinių dujų tiekimo kainas galėjo būti pateisinama, pagal proporcingumo reikalavimą, be kita ko, būtina, kad ši intervencija būtų iš esmės taikoma tik tai kainos daliai, kuri išaugo tiesiogiai dėl ypatingų aplinkybių, kurių poveikį siekiama apriboti valstybės intervencija⁵⁶.

72. Šiomis aplinkybėmis antrojo prejudicinio klausimo b punkte prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar valstybės intervencija, visų pirma atsižvelgiant į du nurodytus tikslus, nustatant gamtinių dujų kainą gali būti grindžiama visų istorinio tiekėjo sąnaudų padengimo principu. Be to, jis iš esmės klausia, kokioms sąnaudų dalims gali būti taikomi reguliuojamieji tarifai.

73. Pirmiausia, kiek tai susiję su galėjimu nustatyti reguliuojamuosius tarifus remiantis sąnaudų padengimo principu, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2009/73, reikia pažymėti, jog šioje direktyvoje nieko nenurodyta nei apie šių tarifų apskaičiavimo tvarką, nei apie sąnaudas, kurios galėtų būti padengiamos. Iš tiesų, kaip teisingai pažymi Komisija, ši direktyva pagrįsta idėja, kad iš principo gamtinių dujų tiekimo kainą turi lemti laisva konkurencija. Šiomis aplinkybėmis, jeigu įvykdytos visos valstybės intervencijos nustatant kainas sąlygos, niekas iš esmės nedraudžia taikyti reguliuojamųjų tarifų metodo, grindžiamo atsižvelgimu į sąnaudas. Tačiau kyla klausimas, į kokias sąnaudas, paisant proporcingumo principo, galima atsižvelgti šitaip nustatant tarifus.

74. Šiuo atžvilgiu dėl „visų“ sąnaudų pirmiausia pažymiu, kad Teisingumo Teismo reikalavimas, kurį jis išreiškė Sprendimo *Federutility* (C-265/08, EU:C:2010:205) 36 ir 38 punktuose ir pagal kurį valstybės intervencija nustatant kainas turi apimti tik tai, kas yra būtina numatytam tikslui pasiekti, tikriausiai reiškia būtinybę kiek įmanoma nustatyti kainos sudedamąją dalį, kuriai būtina taikyti intervenciją, kad būtų pasiektas numatytos intervencijos tikslas.

54 — Prancūzijos vyriausybė pažymi, kad CRE kasmet išsamiai analizuoja visas gamtinių dujų tiekimo ir su tiekimu nesusijusias sąnaudas, kad, remdamiesi CRE analize, už ekonomiką ir energetiką atsakingi ministrai nustato tarifinę formulę ir su tiekimu nesusijusių sąnaudų apskaičiavimo tvarką bent kartą per metus ir kad kiekvienas tiekėjas keičia savo tarifų skales įsakyme nustatytu dažnumu (žr. šios išvados 14–18 punktus).

55 — Šiuo atžvilgiu žr. Sprendimą *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205, 35 punktą) ir Sprendimą *Komisija / Lenkija* (C-36/14, EU:C:2015:570, 57 ir 58 punktai).

56 — Žr. Sprendimą *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205, 37 ir 38 punktai).

75. Taigi šiuo atveju paaiškėjus, kad iš tikrųjų būtina numatyti reguliuojamuosius tarifus siekiant užtikrinti tiekimo saugumo ir teritorinės sanglaudos tikslus, kaip jie apibrėžti šios išvados 57 punkte, laikantis proporcingumo principo būtina, kad intervencija iš esmės būtų taikoma tik toms kainos dalims, kurios dėl šių tikslų siekimo gali padidėti.

76. Tačiau, kaip buvo pažymėta šios išvados 42–58 punktuose, valstybės narės turi diskreciją nustatyti, įgyvendinti ir organizuoti viešųjų paslaugų įpareigojimus, kuriuos ketina nustatyti gamtinių dujų įmonėms dėl bendrų ekonominių interesų, tad joms reikėtų suteikti veiklos organizavimo autonomiją, susijusią su tuo, kaip konkrečiai apibrėžti šių įpareigojimų taikymo tvarką. Vis dėlto man atrodo, kad nors tokia autonomija turi leisti joms organizuoti šiuos viešųjų paslaugų įpareigojimus taip, kad būtų užtikrintas jų veikimas, reguliuojamųjų tarifų nustatymo metodu, grindžiamu visų sąnaudų padengimu, būtina atsižvelgti į sąnaudas, kurios taikant šį metodą sudaro tarifą⁵⁷ ir kurios negali padidėti dėl nurodomo bendrus ekonominius interesus tenkinančio tikslo siekimo. Šiomis aplinkybėmis abejoju reguliuojamųjų tarifų nustatymo metodu, grindžiamu visų sąnaudų padengimu, atitiktimi minėtam reikalavimui, kurį Teisingumo Teismas išreiškė Sprendime *Federutility* (C-265/08, EU:C:2010:205), pagal kurį valstybės intervencija neturi apimti daugiau, nei būtina ja numatytam bendrus ekonominius interesus tenkinančiam tikslui pasiekti.

77. Dėl nuorodos į „istorinio tiekėjo“ sąnaudų padengimą reikia priminti, jog Direktyvos 2009/73 3 straipsnio 2 dalyje reikalaujama, kad viešųjų paslaugų įpareigojimai nebūtų diskriminaciniai. Tačiau dėl šio aspekto nurodau šios išvados 81–83 punktus.

d) Dėl taikymo srities asmenų atžvilgiu

78. Ketvirta, proporcingumo reikalavimą taip pat reikia vertinti atsižvelgiant į priemonės taikymo sritį asmenų, būtent jos adresatų, atžvilgiu. Sprendime *Federutility* (C-265/08, EU:C:2010:205) Teisingumo Teismas nagrinėjo šį atitinkamos priemonės proporcingumo aspektą atsižvelgdamas į nurodytą tikslą, t. y. pagrįsto gamtinių dujų tiekimo kainos lygio išlaikymą siekiant apsaugoti galutinį vartotoją. Jis nusprendė, kad iš esmės proporcingumo reikalavimo laikomasi, jeigu reguliavimas vienodai naudingas ir fiziniams asmenims, ir įmonėms kaip galutiniams dujų vartotojams⁵⁸.

79. Šiuo atveju nagrinėjamuose teisės aktuose numatyta, kad nuo 2016 m. sausio 1 d. tiekimo reguliuojamomis kainomis adresatai yra namų ūkiai ir įmonės, suvartojantys mažiau nei 30 000 kWh per metus. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar tokia sistema, kuri lyg ir vienodai taikoma ir namų ūkių vartotojams, ir mažosioms bei vidutinėms įmonėms, paisoma proporcingumo reikalavimo, kiek tai susiję su priemonės taikymo sritimi asmenų atžvilgiu, atsižvelgiant į tiekimo saugumo ir teritorinės sanglaudos tikslus.

3. Reikalavimas, kad viešųjų paslaugų įpareigojimai būtų aiškiai apibrėžti, skaidrūs, nediskriminaciniai, taip pat juos būtų galima patikrinti, ir būtinybė, kad visos Sąjungos dujų įmonės turėtų vienodas teises vartotojų atžvilgiu

80. Galiausiai nagrinėjama priemonė turi atitikti kitas Direktyvos 2009/73 3 straipsnio 2 dalyje minėtas sąlygas, susijusias su aiškiai apibrėžtu, skaidriu, nediskriminaciniu ir patikrinamu viešųjų paslaugų įpareigojimų pobūdžiu, taip pat būtinybe Sąjungos dujų įmonėms turėti vienodas teises vartotojų atžvilgiu. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar šiuo atveju taip yra.

81. Visų pirma, kalbant apie nediskriminacinį pobūdį, taikomi tokie argumentai.

57 — Iš tiesų pagal reguliuojamųjų kainų nustatymo metodą, kurį taikant ši kaina nustatoma remiantis visomis sąnaudomis, kiekviena sudedamoji sąnaudų dalis būtinai sudaro reguliuojamosios kainos dalį.

58 — Žr. Sprendimą *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2010:205, 39–43 punktai); taip pat Sprendimą *Komisija / Lenkija* (C-36/14, EU:C:2015:570, 60 punktas).

82. Pirmiausia pažymiu, jog Direktyvos 2009/73 3 straipsnio 2 dalyje galimybė nustatyti viešųjų paslaugų įpareigojimus numatyta „dujų sektoriuje veikiančioms įmonėms“ apskritai, o ne tik kai kurioms įmonėms. Be to, iš šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalies matyti, kad valstybės narės „nediskriminuoja [gamtinių dujų] įmonių jų teisių ar pareigų atžvilgiu“. Sąlygos, susijusios su diskriminacinio pobūdžio nebuvimu, tikslas yra tas, kad nagrinėjami įpareigojimai būtų vienodai privalomi visiems sektoriaus operatoriams, kad nebūtų paveikta konkurencija⁵⁹. Šiomis aplinkybėmis įmonių, kurioms nustatomi viešųjų paslaugų įpareigojimai, skyrimo mechanizmas negalėtų būti *a priori* netaikomas kuriai nors dujų sektoriuje veikiančiai įmonei⁶⁰.

83. Šiuo atveju reikia konstatuoti, kad nagrinėjama reguliuojamųjų tarifų sistema taikoma tik tam tikroms dujų įmonėms ir kad bylos medžiagoje nėra informacijos, kad ji taikoma ne tik tam tikriems operatoriams, kurie konkrečiu laikotarpiu atitinka reikalavimus, nedarant jokio skirtumo vien pagal objektyvius iš anksto nustatytus kriterijus⁶¹.

V – Išvada

84. Remdamasis pateiktais argumentais, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Conseil d'État* pateiktus klausimus:

Valstybės narės intervencija, pasireiškianti tuo, kad kai kurie tiekėjai, tarp jų ir istorinis tiekėjas, įpareigojami tiekti galutiniam vartotojui gamtines dujas reguliuojamaisiais tarifais, tačiau nekludant visiems rinkoje esantiems tiekėjams teikti konkuruojančių pasiūlymų mažesnėmis už šiuos tarifus kainomis, dėl paties savo pobūdžio yra kliūtis sukurti 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 2003/55/EB, 3 straipsnio 1 dalyje minėtą konkurencingą gamtinių dujų rinką.

Pagal Direktyvą 2009/73, visų pirma jos 3 straipsnio 2 dalį, aiškinamą atsižvelgiant į SESV 14 ir 106 straipsnius ir Protokolą Nr. 26 dėl bendrus interesus tenkinančių paslaugų, valstybėms narėms leidžiama įvertinti, ar dėl bendrų ekonominių interesų dujų sektoriuje veikiančioms įmonėms reikia nustatyti viešųjų paslaugų įpareigojimus, susijusius su gamtinių dujų tiekimo kaina, siekiant, be kita ko, užtikrinti tiekimo saugumą ir teritorinę sanglaudą, jeigu tik, pirma, įvykdomos visos šios direktyvos 3 straipsnio 2 dalyje numatytos sąlygos ir šie įpareigojimai yra nediskriminacinio pobūdžio ir, antra, nagrinėjama priemonė atitinka proporcingumo principą.

Tokiu atveju pagal Direktyvos 2009/73 3 straipsnio 2 dalį iš principo nedraudžiamas kainų nustatymo metodas, grindžiamas atsižvelgimu į sąnaudas, jeigu tik dėl tokio metodo taikymo valstybės intervencija neviršija to, kas yra būtina ja siekiamiems bendrus ekonominius interesus tenkinantiems tikslams įgyvendinti.

59 — Šiuo klausimu žr. generalinio advokato D. Ruiz-Jarabo Colomer išvadą byloje *Federutility ir kt.* (C-265/08, EU:C:2009:640, 81 punktą).

60 — Šiuo klausimu žr. Sprendimą *Komisija / Prancūzija* (C-220/07, EU:C:2008:354, 31 punktą), kiek jis susijęs su įmonių, kurioms pavesta teikti universaliąją paslaugą, kaip tai suprantama pagal 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2002/22/EB dėl universaliųjų paslaugų ir paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis (Universaliųjų paslaugų direktyva) (OL L 108, p. 51; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 29 t., p. 367), skyrimo mechanizmu.

61 — Šiuo atžvilgiu žr. Sprendimą *Enel Produzione* (C-242/10, EU:C:2011:861, 86 punktą).